

שבמשנה, בגמרא ובמדרשים עסקו בפירושי שים ובביאורים ובהסברה לפסוקי המקרא ונמנעו מהרחבת היריעה ומכניסה לפרטים של מה למעלה ומה למטה, מה לפנים ומה לאחור. בן-ציון פירר מרחיב את היריעה וסיפוריו מלאים תיאורים מפורטים, שיסודם ב"הררי קודש" של המקורות המרובים. לו לא היה צמוד לתורה שבכתב ולתורה שבעל-פה אולי היה חפשי יותר בכתיבתו, קורא דרור לכשרונו התיאורי ומצליח הן בהעלאת הדמויות הן בסיפורי המעשים.

הסיפורים על משה פותחים במותו של יוסף ובתיאור הסבל והצרות שבאו על בני שנים-עשר השבטים במצרים. הולדתו של משה, חינוכו וגידולו בבית פרעה ויציאתו אל אֶחיו, מעשה הסנה ועמידתו לפני פרעה ויציאת-מצרים, מסופרים מתוך נאמנות למקורות. התיאורים מפורטים ביותר, ולפעמים הם תורגים מן המשמעות המצומצמת של הפסוקים הנוגעים להם שבתוך המקרא. גם האגדות זוכות להרחבה עניינית.

בפרק על "ביות מצרים" מספר המחבר כי בני-ישראל נענו למשה באי-רצון, "באותה שעה לא היו בני-ישראל להוטים אחרי כסף וזהב. תשוקתם היתה עזה לצאת ממצרים ולוא יצאו בערום ובחוסר כול. דבריו של משה נתקבלו כמצוה שיש למלאות אחריה בלי לשאול שאלות. גם הנשים שאוהבות להתקשט לא התפעלו במיוחד מדברי משה האחרונים". ולאחר-מכן, כשבאו אל המצרים וביקשו מהם כלי-כסף וכלי-זהב, והמצרים טענו שאין להם, אמרו להם בני-ישראל כי ראו את הדברים אצלם בימים שהיה חושך במצרים. המצרים התפלאו שבאותם ימים לא לקחו בני-ישראל כל דבר שמצא חן בעיניהם, ולכן נתנו לעברים כל מה שביקשו. ולא עוד אלא "ששנאתם לעבדים נתרופפה. כך דרכם של בני-אדם. מי שעושה חסד לחברו נעשה לבו טוב על חברו זה. העברים הוציאו מבתי המצרים כלי כסף וזהב ויחד עם זה הוציאו מלבותיהם של המצרים את שנאתם בת ארבעה הדורות..."

בדברי משה האחרונים שם המחבר בפיו של משה פסוקי מוסר משלו, האפיינים

את השגעון הגדול שפשט באירופה ולישב אותו בתודעתו. כוונה זו עולה מתוך כתיבתו הבלטריסטית, לאחר ששנים רבות עסק כרופא ברישום תרופות. במונולוג שלו עם הקורא, שבסוף הסיפור, הוא מדווח על שני מאורעות שמצאוהו—כאשר ניצל מהסתבכות עם המשטרה בשנות המלחמה, וכאשר נפטר משיעול מציק ומחניק בזכות השמדת כתב-יד של נובילה על השטן. שנים רבות לאחר-מכן היה נאבק עם יצרו שפיתה אותו לכתוב את הנובילה מחדש.

והנה באותם ימים מת ידידו מנוער אשר מסר נפשו על הצלת אנשים טובעים בים. מיד לאחר-מכן חלה ונפטר ידיד שני. המחבר התפלל אז לשטן שירפה מטרפו, אך תפילתו לא נענתה. אף-על-פי-כן נתן ד"ר כלב דעתו לפירסום הנובילות הכלולות בספר, שבהן השטן משמש דמות ראשית. למעשה מעלה המחבר מוטיבים מספר איוב ומ"פאוסט" בעיבוד חפשי ומודרני, אלא שכשרונו הספרותי אינו מספיק לו. ניכר אמנם שד"ר א. כלב השקיע בחיבורו עבודה רבה ועשה כמיטב יכלתו להעלות על הכתב תיאורים עזי-רושם מעלילות השטן בחיינו. אלא שהעימות עם השטן—בכתיבה כמו בחיים—מצריך כוחות גדולים. ואם גם הדרך לגיהנום רצופה כוונות טובות, כמו שאומרים, אין די בהן להתמודדות עם השטן.

משה

סיפוריו של בן-ציון פירר על משה בנויים על יסודות התנ"ך והמדרש. מן ה"הלכה" שבתורה ומן האגדה שבספרות התלמודית מבקש המחבר "לחבר את הזמן בו נכתבו הדברים". מטרה נאה ומכובדת, אבל איך מגיעים אליה—בפרט כשהמחבר מאמין בתורה מן השמיים ויודע את האיסור החמור של לא תוסיפו ולא תגרעו. ברור לו גם

* בן ציון פירר : משה (סיפור מקראי) ; מס' דה, 1973 ; 377 עמ'.

מתארם בהתאפקות רבה—אך, לדאבון־הלב, בלי להציע ריפורמה מקיפה ובלי לתת הדגמות של פתרונות הקיימים בארצות מערביות.

לא ברור מן הספר אפילו מה מקווה המחבר או מה הוא מניח שאפשר לקוות משלטון מקומי יעיל, ונראה לי שמיטיב היה לעשות אילו השווה הישגים, בייחוד בארצות שבהן ריבוי מפלגות וממשלות קואליציוניות. ברור עם זאת שהמחבר כואב באמת את כאב ההשפלה ואזלת־היד.

הספר כולל פרק היסטורי, פרק מבני, פרק פונקציונלי, פרק על יחסים עם השלטון המרכזי, וארבעה פרקים על ענייני מפלגות ופוליטיקה פנימית. הפרק ההיסטורי תולה את היעדר הדחף לביזור ולביטוי מקומי בשטחה הקטן של המדינה ובחוסר היציבות ובשינויים הדמוגרפיים המתמידים, בנוסף למסורות הריכוזיות. הפרק המבני מתאר את הבסיס הפורמלי של בחירת האלמנט הנבחר בשלטון המקומי וטוען שלמעשה הנבחרים אינם נציגי הציבור המקומי אלא בחירי הגופים השליטים במפלגות הפוליטיות ובעיקר ממזני "גוש תל־אביב". כמו כן הוא טוען כי יש עירוב־תחומים מובהק בין סמכויות ויוקרה של הנבחרים והממונים: גם הממונים ברובם אינם מגיעים למשרותיהם בגלל הישגים או כישורים ואף לא לפי צרכים מינהליים אלא משום שצריך לספק פרנסה לפעילים מפלגתיים על בסיס הסכמים קואליציוניים בעת הבחירות. בפרק הפונקציונלי מגלה המחבר כי בהשוואה לשלטונות מקומיים בארצות רבות התלות הכספית של השלטון המקומי הישראלי בשלטון המרכזי אינה גבוהה, בעיקר—בעיריות וברשויות ותיקות בעלות מעמד בינוני מתקבל על הדעת, אולם יש הבדל עצום בין מידת המימון המרכזי לרשויות אלו ולרשויות של עיירות־פיתוח ודומיהן. אמנם אפשר היה לטעון שמוצדק הדבר שאוכלוסיות בעלות כושר כלכלי נמוך ומשפחות גדולות זקוקות לתמיכה גדולה יותר, אך הממשלה אינה עקיבה במימושו של עקרון זה, למשל ברשויות המקומיות של

לכל חיבורו. בפרשת "וזאת הברכה" אמר משה על שבט יהודה "וזאת ליהודה, ויאמר שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו, ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה", ואילו ב.צ. פירר מנסח את הדברים כך: "אומץ לבו / של האב / להורות דרך / במעשה רב / כשנכ־של פעם / קם והודה / ראה אחיו / ונזכר הלכה / גבורתו תעמוד / לנכדים ולנינים / למגר לארץ / אויבים וצרים". בדומה לכך נוהג המחבר עם ברכות משה לשבטים אחרים. לעומת זה הבין יפה כי אין סיום נאה יותר לספרו על משה מאשר שמונת הפסוקים המקוריים המסיימים את ספר דברים.

י.פ.

השלטון המקומי בישראל

לפנינו סיכום מחקר יסודי ומחדש שארך כמה שנים. המחבר אינו מסתפק בתיאור היסטורי, משפטי ופורמלי של השלטון המקומי אלא מתאר את המבנה הפנימי ואת הפונקציות ואת היחסים עם משרדי השלטון המרכזי ועם המפלגות הפוליטיות בחיי יום־יום. כך נחשפת לעינינו תמונה עגומה למדי. ישראל לא די שירשה מן השלטון הבריטי שלטון מקומי מעוט־סמכויות הנתון לפיקוח מרכזי חמור ולא שינתה את מבנהו אלא אף פיתחה גורם מיוחד משלה הממעט את דמותו של השלטון המקומי והוא שיעבוד השלטון המקומי לצרכי העסקנות המפלגתית, הן המרכזית והן זו המקומית. לדעת, הספר עושה שירות מצוין, וכל המבוזים את מרצם על ענין חוק הבחירות הישירות לראשי־עיריות ייטיבו לעשות אם יקראו בו; אז אולי יראו כי החוק המוצע, אפילו יתקבל, לא ישפר את המצב לפי שלא יתגבר על המכשול המרכזי, שהוא התלות הגדולה של השלטון המרכזי במפלגות. תלות זו יוצרת מצבים אבסורדיים שהמחבר

* ד"ר שבח וייס: השלטון המקומי בישראל; עם עובד, 1972; 231 עמ'.